

Bozcaada/Tenedos Etnoarkeoloji Araştırması

Etnoarkeoloji alanında yapılan çalışmalar eski çağ toplumlarını tanıma konusunda önemli bilgiler sunmaktadır. Genel anlamda etnoarkeoloji arkeolojik amaçlar için günümüz toplumlarının maddi kalıntılarının etnografik açıdan incelenmesi yoluyla eski toplumların yaşam biçimlerinin ve davranış özelliklerinin açıklanması olarak tanımlanabilir. Eski çağlarda ve günümüzde benzer sosyo-ekonomik şartlar altında yaşayan toplumların karşılaştırılması etnoarkeoloji için önemli bir araçtır. Bu anlamda etnografya geçmişte insanların nasıl yaşadığı, onların inançları ve kültürün diğer konularını anlayabilme adına arkeologlara yeni yaklaşım açıları sunar. Etnoarkeolojinin teorik ve metotsal açıdan iki önemli amacı vardır. Metotsal açıdan etnografik veriler benzerlik kurma yardımıyla arkeolojik amaçlar için geçmiş toplumları anlamak adına belli hipotezler ortaya atmak için kullanılır. Teorik açıdan ise insan davranışları ile bu davranışların insan maddi kültürünü ne şekilde etkilediği arasındaki ilişkiyi anlamak etnoarkeolojinin diğer ana amacı sayılabilir.

Bozcaada kırsalında tipik iki katlı bağ evlerinden biri

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Arkeoloji Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Turan Takaoğlu tarafından 2001 yılından beri sürdürülmekte olan etnoarkeoloji çalışmaları Bozcaadanın ilk yerleşim gördüğü günden günümüze kadar ekonomik yaşam biçimleri konusunda açıklayıcı bir model oluşturmayı amaçlamaktadır. Bozcaada'nın en batısında yer alan bugünkü kasabanın olduğu alanın M.Ö. 2500 yılından itibaren günümüze kadar neredeyse kesintisiz iskan gördüğü arkeolojik olarak bilinmektedir. Ekonomik anlamda Antik Çağ ve sonrası adanın yaşam biçimlerinde bir devamlılık olduğu görülmektedir. Bozcaada'da sürdürülen etnoarkeolojik çalışma turizmin adanın geleneksel yaşam biçimini bozmaya başladığı son 20 yıl öncesine kadar görülen ve adanın kırsal kesiminin kasaba merkezindeki yerel halkı tarafından sezonluk olarak tarımsal amaçlarla kullanılmasına dayalı ekonomik yaşamın antik çağlarda da mevcut olduğuna işaret etmektedir. Günümüzde ada kırsalında sezonluk iskan edilen çiftlik tarzı bağ evlerin benzerlerinin antik çağda da var olduğu anlaşılmıştır. Bu çiftlik tarzı kırsal yapı kalıntıları arasında yerel şarap ve zeytinyağı üretiminin yapıldığına işaret eden arkeolojik kalıntılar tespit edilmiştir.

Bozcaada kırsalında tipik tek katlı bağ evlerinden biri

Bozcaada kırsalında terkedilmiş ve arkeolojik kalıntıya dönüşmekte olan bir bağ evi

Antik yazılı kaynaklar yanı sıra Osmanlı belgeleri ve 15. yüzyılın başından beri Bozcaada'yı ziyaret eden gezginlerin notlarından adanın kırsal arazi kullanım özellikleri ve yerel yaşam biçimleri konusunda önemli bilgiler elde etmekteyiz. Bunların etnografik ve arkeolojik veriler ile birleştirildiğinde eski çağda Bozcaada'da kırsal yaşamını daha kapsamlı değerlendirebilmekteyiz.

Bozcaada kasabasında son yıllara kadar endüstriyel şarap üretiminde kullanılan ve kırsal alana terk edilen ahşap fıçılar

Antik Çağa ait yerel üzüm ve zeytin işleme aletlerine ait parçalar. M.Ö. 5. yüzyıla ait bir Tenedos sikkesi üzerine üzüm salkımı ve amphora betimleri ada halkının üzüm yetiştiriciliğine verdiği önemi doğrulamaktadır.

Bozcaada kasabası ve arka planda kırsal alanı gösteren bir hava fotoğrafı

Bozcaada (Tenedos) etnoarkeolojisi çalışmaları ön raporları için:

1. Turan Takaoğlu ve A. Onur Bamyacı, "Continuity and change in rural land use on Tenedos/Bozcaada." Ethnoarchaeological Investigations in Rural Anatolia, volume 2, (2005), 115-137.
2. Turan Takaoğlu ve Ali Osman Uysal, "Windmills in the ethnographic context of Otoman Çanakkale." Ethnoarchaeological Investigations in Rural Anatolia, volume 3, (2006).

Bozcaada (Tenedos) bazı arkeolojik çalışmaları için:

1. Turan Takaoğlu - Nurten Sevinç, "The Early Bronze Age on Tenedos/Bozcaada." Studia Troica 14, (2004), 135-141.
2. Nurettin Arslan - Nurten Sevinç, "Die eisenzeitliche Graeber von Tenedos." Istanbulur Mitteilungen 53, (2003), 223-250.
3. Nurettin Arslan, "Goldbleche aus Tenedos." Istanbulur Mitteilungen 53 ,(2003), 251-63.
4. Nurettin Arslan, "Hellenistische Grabfunde aus Tenedos." Festschrift für V. M. Strocka, Th. Ganschow (Hrsg.), Otium, (2005), 35-39.
5. A. Onur Bamyacı, Antik Denizcilikte Tenedos/Bozcaada: Kıyusal Kullanım ve Ticaret. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006.

Türkiye'de yapılan etnoarkeolojik çalışmalara genel bir bakış için:

1. Turan Takaoğlu, "Ethnoarchaeology in Turkey. A historical approach." Ethnoarchaeological Investigations in Rural Anatolia, volume 1, (2004), 17-39.

